

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

In Omnes Totivs Anni Dominicas Æstiuas, à Festo Pentecostes vsque ad
Aduentum

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXIX

Dominica Dvodecima Post Pentecost.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56259)

fecit disertus. & dicite cum aliis Christo applaudentibus, Bene omnia fecit: & surdos fecit audire & mutos loqui.

Ceterum o Saluator mundi, veretur animarum tum corporum medice, mirabilium patror, qui tot in mundo ægris sanitatem: sed non sine miraculo, & præter communem naturæ ordinem, reddidisti: paralyticum scilicet feruo centurionis abstulisti, hæmorrhoidæ fluxum stitisti, cæco nato oculos restitisti, & hodie auditum & loquelam surdo & muto reddidisti: hæc eadem hodie miracula etiam necessaria sunt. Nunquam enim tor surdos, tot vidimus mutos, neque tot unquam cæcos. Is quidem, quem hic curas, nisi corporalibus auribus surdus erat, at hi spiritualibus & internis. Et quales, Deus bone! surdi? qui de te loquentes ne audire quidem sustinet, de rebus sanctis institutos sermones repudiant, denique diuinis inspirationibus animu & cor ocludunt. Quot etiam mutos reperimus, lingua carentes, qua te inuocent: ore, quo te laudent ac glorificent: loquela, qua delicta confiteantur. Tu vero aures & linguam illis tange, auditum & loquelam restitue, vt præconia tua & laudes depradicantes, & verba audientes, salutem tandem consequantur, atque ad sempiternam felicitatem, vitamque perpetuam pertingere mereantur, ad quam nos omnes deducat Pater & Filius & Spiritus S. Amen.

DOMINICA DVODECIMA
POST PENTECOST.

Partitio.

- I. De gratia iustificante, quanam sufficiens?
- II. De politis multis callentibus, sed rerum salutaris ignaris.
- III. Scientia virtutem esse iungendam, alioquin esse nullam.
- IV. De dilectione Dei ex toto corde.
- V. De lapso in latrones.
- VI. De sacerdote & Samaritano.

Homo quidam descendebat ab Hierusalẽ in Iericho & incidit in latrones. Luc. 10.
Tom. 2. Pars Æstiva.

Hebræorum Regum phoenix Dauid insignem, pfecto in proximum amorem & affectum ostendit, cum insidens equo, quadringentis militibus stipatus, vt Siceleg vrbis in tribu Simeon haud procul à torrete Bozor, in extremis Palæstine finibus sita incensores persequeretur: in misellu quendam Ægyptium incidit Amalecitaru, ægrum & lemianimem: cuius diligentem, quamuis foret alienigena, haberi rationem iussit. Similem haud dubie amorem Samaritanus sub parabola quadam hoc in Euangelio demonstrat. Hic enim cum in deserto in fauciatum incidisset, qui Ierosolymis in Iericho descēdēs inciderat in latrones, qui despoliato plurimas infixērūt plagas, & extremū trahentē spiritū dereliquerunt: misericordia motus, equo descendit, vulnera alligauit, eiusque in diuersorium deducti magnam haberi rationem iussit, & si quid erogatum foret, grato animo reddidit. Sapit hoc charitatem proximi & dilectionem Christianam & hic finis est quem parabola intendit, & Euāgelii presentis subiectum, quod latius vobis deducere, & egregios in eo ipso conceptus producere contitui, modo Spiritus Paracletus numine suo dicenti annuat, ac patrocinii suum Deipara non abnuat. Atque ideo salutatione eam Angelica compellemus, dicentes:

AVE MARIA.

Angelicus Doctor Thomas & S. Bonauē- I.
tura eadem distinctione articulo 2. quæst. 9. 1. 2. q. 111. a. natura humanæ fragilitatem, peccati mali- 9. 2. sent. tiam, & gratiæ vires cōsiderantes firmissime dist. 28 a. 8. credunt, fieri non posse vt homo quid boni agat; virtutes operetur, si cœlesti ope & diuina gratia non adiuuetur. Veritatis huius fundamenta iecit Aristot. quibus suam opinionem superstruxere Theologi, dicens, in ma. omnium rerum natura; sen. per est aliquid, quod potest facere omnia: ius genera, quod exemplo de motu confirmare licet: quidquid n. mouetur & agitur, per primum mobile moueri certum est, vt idem in Metaphysicis restatur, nam in mouentibus & motis non est processus in infinitum sed necesse est venire ad aliquem motorem primum, ait idem in Phisicis. 1. Metaph. lib. 7. Phisic.

Ee

Idi-

Ipsū de bonis operibus dicendum est credendumq; ab influxu primæ cuiusdā bonitatis deriuari. Vnde in Timeo suo diuinus Plato, *Sicut*, inquit, *omne esse est à primo esse, & omne Serum est à primo vero: sic omne bonum est à primo bono.* Quod Aristot. verbis religionibus deinde confirmauit, dum in primo politico ait, *Sine Deo nihil est possibile.* Porro verba Philosophi religiosa dixi, quod & tuba illa religionis ac pietatis Paulus eadem propemodum usurpauit: *Non sumus sufficientes cogitari aliquid à nobis, sed omnis sufficientia nostra à Deo est.* Et ante illum Redemptor ipse apud Ioannem, *sine me nihil potestis facere.* Et sane ita se res habet: sine gratia Dei namque nihil omnino à quoquam fieri potest; & omnis sufficientia nostra à Deo dependet.

Hoc supposito omnis Theologorū schola, & in primis angelicus Doctor Thomas, & cum illo seraphicus Bonauentura, inferunt, hominem in mortali peccato constitutum eodem sine peculiari Dei auxilio emergere nō posse, quod & exemplis & similitudinibus stabiliat. Prima est S. Anselmi Cantuariensis Archiepiscopi, qui Henrici IV. temporibus vixit, circa Ann. Dom. M. LVII. qui ait, hominē seipsum puteo quidem immergere posse, sed non sponte emergere: ita quoq; peccatum profunda quadam vorago, & abissus est atque præcipitium adeo præceps, vt seipsum eidem iniicere possit homo non vero educere.

Alterā magni Ioannis Chrysof. dicoatis hominē, quemadmodum nauis fracto malo mari innatat, & huc & illuc tempestate & fluctibus agitur: diuinæ gratiæ, quæ mali instar est, auxilio amisso, in mundi huius æquore vagari, impelli, agitari, nescire quid agat, nec facere quæ velit, sed ad quæ suggestu diaboli impellitur. Porro similitudo hæc sacre Scripturæ autoritati innititur, ait siquidem Sapiens, *Eris sicut dormiens in medio mari*

Et quasi sopitus gubernator amiss. clauo. Ionam qui penitus rem intueri voluerit, huius figuram statuere licet.

Tertia summi Ecclesiæ Doctoris August. qui ait hominē sibi quidem ipsi vitam posse eripere, non vero ad vitam se reuocare; ita peccator, rem spiritualem quidē mortem in-

ferre animæ posse, iuxta verba illa Salomonis, *Homo per mali iam occidit animam suam: at mortuo sibi iam semel vitam non posse restituere.* Atque hoc modo intelligi debet sententia illa Psalmographi, *Spiritus vadens & non reuertens*, qui quidem sponte sua ad peccati mortem fuit, sed ad vitam gratiæ reuerti per se nequit.

Quarta eiusdem Chrysofomi, dum tradit: hominem ante peccatum liberum esse, at si quando diabolo sese prauis operibus deuincit & obligat, nulla se ratione ab eius seruitute & ergastulo eripere posse, sed vt perpetuum mancipium illi seruire debere. Atq; vt quando populus suffragiis regem elegit, & in solio stabiluit, nunquam eundem deponere potest: (fuit namq; in illius potestate, illum creare & sceptrum tradere;) sed vbi iam regere cœperit, sceptrū eripere & regno nequit deicere: ita quoq; peccatores, postquam semel se diaboli potestati tradidit, eumque vt regem & principem (ex mente Prophetæ Iob, dicentis, *Ipse est rex super omnes filios superbia*) agnouit, nunquam deinde eum dominio & regno priuare potest, aut sese mancipiatū eripere.

Iam allegoriam producam. Iacobi Patriarchæ filii cum penuriæ tempore, in Ægyptum Pharaonis inquam regnum descendissent, non nisi ad biennium aut ad summum, triennium, donec fames, & annonæ charitas præteriret ibidem manere decreuerant: sed omnes illic extincti sunt, & vniuersa eorum posteritas plusquam quadringentis hæsit annis, seruitute oppressa & duro captiuitatis iugo grauata: è qua nunquam eripi potuissent, nisi miraculis Deus & potentis terribilibus Pharaonem terruisset. Idem omnino, allegorico sensu de peccatore dicendum, quod durante tentatione in peccatum, quod diaboli regnum est, descendit, sibiq; persuadet, non nisi biduo aut ad summum triduo, in eodē herere, donec triste tentationū tempus & fames transeat: at sæpe sæpius accidit, vt diutius in eodem moram trahat seruitutem durissimam seruiens, ac non raro etiam immoratur, & egredi nequeat, nisi supernaturali quadā ratione & miraculo illum Deus educat, & misericordiam suam illi demonstret.

Dixi, miraculo: nam antequam in pristinum gratiæ statu peccator restitueretur, plurima haud dubie miracula interueniunt, eiusque iustificatio adeo grauis & difficilis est, ut Augustinus dicere non sit veritus, maius esse opus & longe diuinius ex impio iustum constituere, quam cælum & terram e nihilo producere.

Lib. de libero arbitrio.

In Postprandicamentis.

Hæc etiam veritas ratione potest confirmari, cuius fundamentum posuit in dialectica Aristoteles, dicens: *A priuatione ad habuū impossibilis est regressus per naturam*: quod & ipsa docet experientia: luminis namque amissio in cæco nulla ratione, naturaliter loquendo recuperari potest, omnisque naturæ conatus & industria hic cedunt & euania sunt, sed supernaturali quadam virtute hic opus est & potestate absoluta & summa. Cum igitur anima peccato exæcetur, quando nimirum luminis & veritatis cognitione priuata est (de quo loquitur Sapiens: *Excæcauit eos malitia eorum*) atque ita cæcitas longe sit grauior ac periculosior ipsa corporea, dicendum est ut huiusmodi cæcus, id est, peccator, lumen recuperet, maiori iure, supernaturali diuinæ gratiæ auxilium, virtutemque desiderari, quæ non solum oculos, sed ipsam etiam vitam restituat.

Dicta quidem hæc hæcenus, quod in Euangelio hodierno præclarum huiusce rei exemplum videre sit: videritis namque miserum viatorem in deserto iacentem bonis omnibus spoliatum, plagis deformem, plenum vulneribus, sauciaturum & seminecem & vix se loco mouere valentem, nisi Samaritanus (qui verus Iesu Christi typus est & figura, ut sauciatus, peccatoris:) opem attulerit. Audiamus Lucam rem enarrantem: *Homo quidam descendebat à Ierusalem in Iericho, & incidit in latrone, qui etiam despoliauerunt eum, & plagas impostis abiecit semiviuo relicto*: ut quidquid hoc continetur Euangelio, vobis enucleem, primo quæstiones quas doctor quidam Synagogicus proposuit, in quo nimirum Dei & proximi amor consisteret, examinabo: deinde parabolam deducam, vos vero aures adaptate, ut quantum peccatum mali animæ adferat, audiamus.

Principio itaque, refert Euangelista, Christum coram Apostolis prædicantem, eosque felices dicentem, quod coram viderent quæ aliis videre datum non erat, & animas eorum beatissimas, quod appellentem, certissimo expectarent, quæ in vita altera iis præparata essent, à legisperito interrogatum, *Magister quid faciendo vitam æternam possidebo?* Etec. Ignorantia quis hic doctor est, qui cognitis omnibus, huius legis iter cælum versus ignorat: qui cognita & perspecta lege, seipsum videre nequit: Similis est oculo, qui omnia cõspicitur & longe lateque diuagatur, at seipsum non potest intrinsece. Similis est protoplasto Adæ, qui eodẽ quo conditus est momento, doctor creatus de omnibus creaturis acutissime & subtilissime est philosophatus, cunetis animantibus, herbis, lapidibus ex naturæ proprietate nomina imponens (quod summa sapientiæ & Philosophiæ cuiusdam sublimis indicium est, sapientis enim est rebus nomina imponere) at tamen nunquam sibi ipsi nomen potuit imponere, eo quod seipsum ignoraret. Huic igitur doctor hic noster similis est, qui omnem legem perspectam habet, & nihil eorum quæ ad salutem spectant, nouit: iactat se in legis & Scripturæ cognitione, sed in rebus ad salutem animæ pertinentibus talpa cæcior est.

Tales reuera sunt hodie mundi huius incolæ, magni illi statiste, prudentes illi politici: nihil rerum ad remp. & politiam spectantium ignorant, oracula quædam in hoc mædo videntur, sed si cõscientiæ statum excutias, & sunt quo ad salutem animæ spectantia, bestiis deteriora, quæ ad res sunt. Ita id ipsum de se testatur Psalmista: *hanc vitam Viumentum factus sum apud te, & ego semper spectant & tecum* Id est, Ad populũ regendum, leges ferendas, exercitum ducendum, coronam propugnandam, regnum defendendum, & in pristino statu conseruandum, prudens fui & sapiens ut qui maxime: at in his quæ ad animæ salutem pertinent, in cultu & obsequio, quod tibi debeo, in cognitione mysteriorum tuorum non plus profecto sapi quam brutum aliquod omnis rationis expertis. Idem quoque de primo parente Adami dictum fuit, ac de ceteris in genere hominibus dici potest: *Homo cum in honore esset, non intus erat*, Psal. 48.

comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Id est, Sapientes illi statim, & rerum periti, quos omnes suspiciunt, in rebus spiritualibus ne micam sapiunt, & vite huius vanitatibus penitus implicati sunt, de alterius felicitate ne hilum solliciti, in quo bestias imitantur. Eundem scopum fecit ad Corinthios Apostolus, dum ait: *Animalis autem homo non percipit ea, quae Dei sunt.*

1. Cor. 2.

2 Reg. 16. 17.

Sapientissimus in rebus mundi huius fuit Achitophel regno Israelitico à secretis, atque adeo omnes in rerum gerendarum experientia & notitia antecellebat: ait namque Scriptura consilia illius oraculorum instar apud omnes fuisse, & omnes ad illum velut ad numen aliquod ex vniuersis regni finibus confugisse: *Consilium autem Achitophel, quod dabit in diebus illis, quasi si quis consuleret Deum.* In iis tamen quae salutis & animae erant, bruto erat brutior: nam desperatione & indignatione quadam stimulatus, infami sibi vitam laqueo interclusit. Hunc imitantur magni illi consiliarii statum, & rerum mundanarum periti, qui in negotiis gerendis & consiliis alii dandis oracula quaedam sunt, ad quos omnes velut ad numen aliquod consulendum properant: at bestiae sunt in conscientia statum concernentibus, & in animae consulendo penitus bardi & stupidi: aquilarum & lyncei instar in mundo videtur, in caeli climate ac rebus caelestibus talpa more excutiunt. Hoc in se agnouit Psalmographus, & de se cecinit lachrymans: *Dereliqui me virtus mea,*

Psalm. 37.

& lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum. Perinde ac si diceret: O rerum vices! olim ipse Goliados prostravi, Philistaeos profligavi, leones suffocaui, viros interemi, & ferocissima quaeque animalia domui: at modo, ut Deo seruiam, nullae mihi vires supersunt. Olim acutum vidi, & modo fortasse etiam video in mundi rebus: at peccati horrorem, mortis terrorem, iudiciorum tuorum discrimina, animae periculum, ea quoque quae in altero geruntur mundo, ut videam, oculos non habeo, in illis penitus excutio, nec ipsi quidem oculi mecum sunt, sed in mundo, & in iis mundus ipse habitat. Ita quoque excutit hic doctor noster, dicens: *Domine, quid faciendo vitam aeternam possidebo.*

Indoctum doctorem! alius doctus est & sapiens, sibi indoctus & ignorans; alios legem edocet & rationem ad vitam aeternam pertinendi, se vero nihil profusus, via alius demonstrat, sibi autem eam monstrari petit. In quo Regem Syriae imitatur, qui Naamani militie suae principi mundandae lepra rationem quidem praescripsit, litteras commendatitias ad prophetas terri a Israel misit; attamen idololatriam lepram non perdidit: *Dixitque et Rex Syria: Vade & mittam litteras ad Regem Israel.*

Similes sunt regi huic doctor hic & ceteri qui omnes edocere conatur, sibi ipsi vero nihil ad vitam praescribunt; Naamanes namque & mundi assecras rationes edocetes, quibus à peccati lepra purgantur, & litteras iisdem & scientias communcantes, eosque ad Prophetas & Ecclesiae confessorios destinantes, ipsi nihilominus in scelorum suorum idololatria permanet. Hos intellexisse crediderim Davidem, cum diceret: *Peccati enim dixit Deus: Psalm. 49. Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? tu vero odisti disciplinam, & proiecisti sermonem meos retrorsum.*

An non sane deplorandum, arcae fabricatores & naupegos diluio petire! & sane potius magna illorum dementia fuit, ne dicam vesania, quod, postquam tot annis arcam, quae Noacho & filius eius asylum & refugium foret, edificassent: eandem non subierint praeter ceteris, sed cum reliqua turba aquis immergi perierint. At profecto magis deplorandum est, tot hodie in orbe reperiri Doctores, tot Ecclesiastas, tot sapientes, huic nostro persimiles: qui horum ad instar fabricatorum postquam toto vite tempore media & rationes suggererint, quibus alii se à diuinorum iudiciorum fluctibus ac diluio conseruarent: tantum abest, ut sui ipsorum praeter ceteris salutem procurent, ut ante alios etiam pereant & sub aquis suffocentur. Quod metuens, sibi ne accideret Apostolus, dicebat: *Timeo ne um alius praedicauerim, ipse reprobus efficiar.* Eadem erat anxietas ac metus Doctoris nostri, dicentis: *Domine, quid faciens vitam aeternam possidebo?*

Infelicem & imperitum legisperitum! omnium cum peritus sit, via quae ad salutem ducit, ignarus est: ceterum nihil reipub. perniciosius est doctore, qui superbiat, & sapiente, qui

Qui docti sunt & superbi, non sunt reip.

qui insolecat: nam quemadmodum è phar-
nacopolio, in quo aromata, vnguenta pre-
tiosa, & antidota medica morbiq; saluta-
ria reperiri solent, venena exeunt, & catapo-
tia noxia: ita etiam è doctorem hominum
schola sepe numero noxia & contagiosa pul-
lulant dogmata. Herodes sciscitabatur scri-
pturas, & in Prophetarum oracula inquire-
bat non vt vitam in melius commutaret, sed
vt sciret, vbinam Christum nasciturum præ-
dixissent, quo eum deinde ibidem loci re-
pertum interimeret. Ita quoque plurimi li-
teris hodie incumbunt, non vt in viros eua-
dant meliores vitamq; rectius instituunt,
sed vt in impietate proficiant, Deumq; au-
dacious & frequentius offendant.

Arbor illa scientiæ boni & mali, tantum
absuit vt primis mundi scholaribus & disci-
pulis scientiam aliquam attulerit, vt extre-
mam illis perniciem & toti adeo posteritati
sempiternam in omnem progeniem ruinam
pepererit, *Produxitq; Dominus Deus, de humo
omne lignum, pulchrum visu, & ad uscendum
suave: lignum etiam vitæ in medio paradisi, li-
gnumq; scientiæ boni & mali.* Docti & eruditi
arbores sunt scientiæ in medio rerum publi-
carum constiæ, ac sæpe fructum non adfer-
runt, at exitium: non profunt, sed obsunt, &
iliadem malorum arcessunt.

Gen. 2.

III.

Math. 23.

Sapientia
sæpe gladi-
est quo læ-
ditur Deus.

Seuus ille vecors, qui acceptum talentum
terræ infodit, nullo inde lucro comparato,
Dominum ad iracundiam prouocauit, ita vt
amoris & beneuolentiæ occasionem in oclii
& indignationis conuerterit: quare succen-
senti illi Dominus ait: *Serue male & piger, scie-
bas, quia dico tibi non emino, & congrego tibi zō
sparsi: oportuit ergo te cōmittere pecuniam meam
nummulariis, & veniens ego recepissim vtiq;
quod meum est cum vsura.* Legisperiti & Do-
ctores, qui præclarum illud scientiæ talentū
à Domino Deo hero suo recipiunt, sæpe il-
lud ipsum non in animarum salutem, & ad
maioris Dei gloriam impendunt, sed terræ
infodiunt, ob id scilicet superbientes, vel ad
ipsum præ auaritia proficere non audentes:
itaque sibi ipsi æternæ damnationis causa
sunt, & Dominum suum elementissimū of-
fendunt, cum tamen ipsum ad animæ salutē
impendi oporteret, hincq; occasio sumenda

esset infusa laudum præconia in datorem
refundendi. Quamobrè exprobrabit ingra-
titudinem illis aliquando Deus eosq; vt ve-
cordes, desides, & pigros coarguet, quod ni-
mirum talentum scientiæ tam humanæ quā
diuinæ ad mensam non dederint, vt deinde
Dominus veniens, ipsos ad se admitteret, il-
lorum negotiationem laudaret, & fœnus &
vsuram persolueret. Tunc autem scientiæ ad
mensam traduntur, quando in Dei gloriam
& animarum salutem impenduntur: tunc
vero terræ infodiuntur, quando superbiæ &
insolentiæ sunt occasio & in prauos vsus de-
torquentur.

Astra cœli, quæ vniuersa hic in terra mo-
tu & lumine suo dirigunt & conseruant, non
semper faustos & benignos aspectus præfe-
runt, sed sæpe numero sinistros ac noxios in-
fluxus, pducunt: ita quoq; doctores & qui-
cunq; ad aliquem scientiæ gradum prouecti
sunt (quos sæpe stellis cœli comparatos legi-
mus; vt in loco illo Danielis: *Qui autem docti
fuerint, fulgebunt, sicut splendor firmamenti, &
qui ad iusticiam erudiunt multos, quasi stella in
perpetuas æternitates.*) virtute sua & doctrina
in regna & prouincias dominium exercent, *Doctores
stellæ sunt.*
at vita eorum & agendi ratio non semper
profunt & vtilitatem adferunt, sed rebus
publicis sæpe noxia sunt, & extremam Ec-
clesiæ perniciem arcessunt.

Dan. 12.

Doctores
stellæ sunt.

Ager ille Enangelicus, in quo paterfami-
lias bonam seminauerat sementem, tempore
messis zizania produxit. Docti & plurima-
rum periti rerum, sunt agri illi Euangelici, in
quibus magnus ille Pater cœlestis bonam
doctrinam sementem seuit: at sæpe contingit
vt quando messis faciendæ est & in commo-
dum reip. & Dei gloriam, fructus ille colli-
gendus, præter superbiæ, vanitatem, iactan-
tiam aliq; zizania, nihil appareat. His sca-
tebat doctor hic Pharisaicus, qui Dominum
tentaturus cum eodem disceptat, fingit, hy-
pocritam agit, personam ementitur.

Doctores
agro ziza-
niis pleno-
comparantur.

*Magister quid facie do vitam æternam possi-
debo? & verba fucata; subdola, versuta! inter-
rogat, non quidem vt discat, sed vt videat,
num Christus quid faciendum sit ignoret:
de ipso igitur dici potest, quod de alio quo-
dam dicebat Psalmographus: *Os tuum abun-**

Ec 3.

dauit.

Psal. 49. danti malitia, & lingua tua concinnebat dolos.
 Dissimulatio verita in est, quam verbis fucatis fraudes regere, & malitiam sub oratione subdola & composita abscondere. Vetuit olim Deus, ne quis apud Hebraeos veste lineae, quae simul & lanae foret vteretur.

Deut. 22. Non indueris vestimento, quod ex lana linoq, contextum est. Illi vero lanam lino commisceant, qui aliud corde voluunt & aliud ore profertunt. In hoc praecipuum impedit legit peritus hic cum lingua dulcedinem & blanditias praefereat, corde autem tentationem subdolum foueret, dicens: *Magister quid faciens vitam aeternam possideo?*

Insignes doctor hic quaestiones proponit. Est tamen aliquid, quod in ipso laudetur, imprimis, quod non proponat quaestiones quaedam friuolas & inanes, sed ad beatitudinem, bona opera & salutem spectantes. Paucos hodie inuenire est, huiusmodi qui quaestiones proponant: aliud siquidem scholae hodie non crepant quam curiositates vanas & inutiles, in Academicis aliud non auditur quam nugae & ineptiae, num se. Deus in locis fit imaginariis, an in vacuo detur motus, nu serpens ante Adami peccatum pedibus constaret, aliaque similia, de quibus dici queat.

Psal. 118. Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua. Docete igitur in scholis vestris, o Doctores, in cathedris vestris Ecclesiasticae, bonorum operum exercitia, virtutum praxin, ad salutem perueniendi media, beatitudo in quo consistat, quid includat, & quanta sit illius merces & praemium. Deinde laudem meretur, quod dicat: *Quid faciendo?* quamuis enim scelestus & versipellis foret, non erat tam Lutheranus aut Calvinista, qui opera ad salutem requiri pernegant: ait enim, *quid faciendo?* quod crederet vitam sempiternam non verbis, sed re ipsa & operibus acquiri.

Ipse quoque paterfamilias apud Matthaeum, nulli denarium qui aeternae beatitudinis symbolum est & nota, dedit, quam qui iam in vinea laborassent, *voca o, erarios, & redde illis mercedem.*

Quin & Apostolus Paulus, gentium ille doctor, mox ut ad Deum, caelitus vocatus, conuerti & vitam in melius commutare cepit, petiit, *Dominus quid me vis facere?* ut ad salutem perueniam? an agenda poenitentia?

mundus ane deserendus? mors ane subeunda? in qua paratum cor meum Domine, paratum cor meum, quasi diceret, scio non nisi operibus bonis coelum diuendi, non verbis: quid igitur ad salutem necessarium est, quid me facere opus, ut vite aeternae compos sim? Doctor quoque noster hic petit, *Magister quid facie do vitam aeternam possideo?*

Ceterum doctrina & virtus coeant & congreantur necesse est, quae ubi in aliquo concurrerint, perfectum reddunt, sed ubi disiuncta sunt, vix vllam merentur laudem. In huius rei signum summus apud Iudaeos Pontifex in ora vestis suae tintinnabula & mala punica viciissim permixta gestabat: denotabatur hic scilicet, in homine in dignitate constituto scientiam, cuius tintinnabula symbolum sunt, & virtutem, quam mala granata denotant, debere concurrere. Legis hic peritus doctrinam quidem habebat, sed virtute erat destitutus: doctus erat, superbus & insolens: maluit namque Dominum quem omnes ut Prophetam habebat, tentare, quam eiusdem doctrinae auscultare.

Est scilicet commune doctorum virorum malum, & e quo fortasse omnes quae Ecclesiam afflixerunt haereses, originem sumplerunt: quando nimirum antiquitatem nolunt consuleri, Patrum placita sequi detrectant, & Ecclesiae auctoritatem eleuant, sed se ipsos solos sapere credentes, suam ipsorum opinionem sequi, fidem a se ipsis proprio metiri, iuxta cerebrum religionem fingere, spiritum priuatum consuleri, & ad placitum & mentem suam opiniones exoticas & inauditas comminisci gestiunt. Quo respiciens Augustinus ait: *Surgunt inuocati & caelum rapiunt.* *Lib. 8. conu. solut. amur.* Id est, in vanitatibus & mundi vano. Et profecto ita se res habet, ut nimirum illi qui minus norunt, & vix vllam habent scientiam, ad pietatem proniores sint: quod scilicet humiliores submissius de se ipsis sentiunt: qui vero aliquid se scire autumant, ceteros contemnendo insolescant.

Ille Arsenius, qui ob singularem eruditionem, & praeclaram quam doctrina sua dederat opinionem, in paedagogum Arcadii & Honorii, Theodosii Imp. filiorum, qui deinde

a mor-

Ap
sc
Plu
dy-

Doct
virt
hies

à morte Patris ad imperium euecti sunt, ascitus fuit; cum deinde mundo repudiato in deserto ageret, & grauibus interdū diaboli tentationibus agigaretur; indoctum quendā in Ægypto monachum consulere solebat, & ab illo vitæ inflituendæ rationem deprecere: quæ obrem cum peteret ab eo fratres, cur idiotæ se & indocti disciplina submitteret, & ex illius præscripto vitam institueret respondit, *Quia huius rustici, illiteratam plane iustitiam facit me nondum didicisse.*

Apoph. Ar.
sequi Erem.

Plat. de cupi-
dit. diuitiar.

Ferunt Hypomachum Alyptem, strenuū illum duce, cum in corona quendam celebrari audiret, qui procero erat corpore, statura longiore, longimanum quoq; atq; ideo duellis & manuum confectionibus aptus diceretur, respondisse, Bene quidem, si corona & brauium in alto dependeret, adeo vt non nisi manu foret decerpendum. Ostendens; corpōtis proceritatem parum aut nihil in palastra & gymnasio prodesse, si robur & gladiatoria quædam firmitas, si membrorum nerui dexteritas & motus agilitas, & imprimis animi viuacitas & cordis magnitudo nō adessent. Idem omnino in proposito dicemus, esse profecto, non mediocriter soliditatis argumentum, doctum celebrare, Aristotele licet doctiorem, si anima illius pietate nō sit instructa, & Christianis virtutibus circumquaque communita.

Doctus sine
virtute ni-
hil est.

Est hæc sententia magni Pauli, qui quodā in loco ostendens, quam sit doctus & rerum peritis, virtutis ornamentum necessarium, de se libere confitetur, se, quamuis Platone aut Aristotele foret doctior, & omnem quæ haberi potest scientiam, cerebro contineret, nihil omnino esse aut scire, si charitas & virtus eandem non associet, *si habuero omnem scientiam, charitatem nō habuero, nihil sum.* Idcirco Psalmographus cum scientiam a Deo postularer, primo bonitatem, & virtutem petit, *Bonitatem, & disciplinam & scientiam doce me.* Perinde ac si diceret, Tu qui Angelos educisti Domine, qui Adamo scientiā infudisti, Prophetas abtusa & sublimia eloqui fecisti mysteria, exiguum mihi scientiæ huius guttula infunde; at si mihi scientiā dare decreueris, virtutem prius & bonitatem cōcede, vt mentem & ingenium erudiens & exacuēs

animam quoque eadem ratione instruas & efformes.

Potuerūt quidē Scribæ & Pharisei, ac legisperiti fletu diē Prophetis ostēdere Christum in Bethleem Iuda nasciturum; sed non dignati sunt sese vel locō mouere, vt eundē inuestigaret, & vna cū Magis ad orandū, pperare. Tales hodie plurimos reperire est tā humani quā diuini iuris doctores, qui docti sunt & eruditi in omni scientia, non vt legib. obtemperent, virtutem colant, Christū deniq; adorēt, sed vt hac ratione omniū in ore versentur, ab omnibus suspiciantur, ac digito monstrantur, vt amplum cōfidentur iurorum, auram deniq; popularem nanciscantur.

Matth. xi.

Sponsus Canticorū dilectæ suæ ornata recensens ait inter cætera: *Murenulas aureas faciemus tibi & ermiculatas argento.* Quis hic loquendi & calandi modus? quis vidit vnquam aurum argento illuminatum & ornatum? sane si dixisset, *Murenulas argenteas ermiculatas auro,* magis fortasse ex arte locutus meo quidem iudicio videretur. Sed non sine ratione Spiritus S. hoc loquendi modo vsus est, eo quod puræ caritatis aurū scientia illustretur, & scientia vicissim virtutem illustrare soleat: cæterum virtutis imago est aurum, & doctrinæ argentum, quæ duo vbi in opere aliquo cōcurrunt, tum demum diuinum quid & egregium solet existere, & eiectum animæ ornamentum.

Cant. i.

Scientia namq; sine virtute nihil est, atq; Scientia sine ideo is qui se doctum credit & eloquentem, virtute ni- virtute autem destitutus est, e mente Apoll. hil.

Facus est, velut a sonans aut cymbalū tinuens. 1. Cor. 13.

Ego verodixerim huiusmodi esse, velut idolum quoddam, quod oculos habet, & nō videt; manus, & non palpat; pedes, & nō ambulat. Habet namq; virtutis instrumenta, at nullum in opus producit, imo ne vti quidē vult.

Virtus porro adeo ad scientiarum perfectionē & ornamentum necessaria est, vt præ- Mali docto- ter quæ quod sine illa scientia nihil sit, sæpe res caminis- numero eruditi, quod virtute sint destituti, similes. in interitū & exitium ruant, & ruentes, alios quoq; ruina inuoluāt, & nihil illud in regno aliquo haberi queat exitiosius aut magis noxium. Camini in ædib. & respiracula illa fumaria, sunt quidē altissima & eminentiss. de-

mus pars, sed sunt & nigerrima, quod assidue fumum transmittant. Ita quoque in Ecclesia, vel potius republ. prauis doctores, sunt quidem titulo & nomine omnium supremi & in summo dignitatum gradu constituti, at sepius sunt omnium sordidissimi & inquinatissimi, terra prauarum affectionum fuligine denigrati.

Item montibus.

Solent montes & summa cacumina caelo proxima citius pluias & influxus celestes accipere, quam valles, abundat quoque aquarum scaturiginibus & fontibus, qui eosdem fertiliores redderent; ut ita vicini meliores & vberiores fructus colligerent. Sed saepe fieri videamus, ut nihil illis in tota circumquaque regione haberi queat sterilius & infructuosius. Ita quoque docti & eruditi, qui instar montium & collium mundi huius sunt, quosque bonos esse pastores; & vberes fructus producere par foret, & vniuersos vrbis incolas irrigare verbo doctrinae & consilio, sepe numero penitus steriles sunt, & montium instar nebulis semper cooperiti, & fulminibus tempestatibusque agitati.

Et quonia defructibus loqui coepimus; pergemus in iisdem. Egregia illa arbor & proceram Nabuchodonosor rex fructibus grauidam vidit, (*Et fructus eius nimius*) & quidem omnigenis nullum tamen tulit, qui homines reficeret, sed solas bestias pascebat, *Sulter eam habitabant animalia & bestia, & ex ea vescabatur omnis caro.* Atque ideo indignatus Deus, eiusque ingratitude coarguens ut succideretur imperavit, *Succidite arborē, & discutite folia, dispergite fructus.* Dixi iam superius, doctos & literatos instar arborum feracium esse in hoc mundo; at sepe numero coringit, ut qui fructibus scientiae, meritorumque abundant, ita iisdem abutantur, ut iucundos studiosorum suorum fructus non in animarum auxilium, hominumque institutionem sed in animalium bestiarumque usum impendant, ut se ambitioni satisfaciant, passionibus prauas sequantur, famam apud plebem nanciscantur, & lucrum inde sordidum percipiant, quae profecto partes brutales sunt & bestiae potius quam homini conueniunt. Quamobrem saepe Deus minas intentat, & steriles illas arbores excindi & in ignem conici iubet, *Omnis arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.*

Doctores arbori Nabuchodonosoris colati.

Dan. 4.

Naama Syriae Regis militiae princeps, & Comptantus perfectus generalis castrorum, summo apud orientem docti mnes loco erat, diuitiis & facultatibus cunctos Naamani.

antececedebat, sed ut scriptura testatur, lepra erat turpissime inquinatus. Literari & doctrina simul & ingenio pollentes, sunt in rebus, velut noui quidam Naamane quos omnes suspiciunt & honore persequuntur; sed ut plurimum, cum dotibus polleant, & scientia locupletes sint; leprosi sunt, superbi, vani, arrogantes, audaces, intolerabiles, turgidi & scientia inflati, cumque ingenia nacti sint diuinum, leprosam intrinsecus habet animam, id est peccatis sordida & inquinata. Huius farinae erat hic nolter, cum enim eruditione excelleret virtute carebat, & animum leprosum fouebat, praesumptione turgidum, hypocriti & dissimulatione plenum, qua Dominum interrogat ut illum tentet. Videamus a. quale responsum accepit, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.*

Cum igitur Doctor rationes petiisset, quibus ad vitam beatam peruenitur, ad legem & scripturam eum Dominus mittit, dicens, Tu legis perit cum sis, an ignoras quid in illa scriptum sit: qui respondit, in lege scriptum, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum sicut te ipsum.* Deinde Christus: Tu fac similiter, & vitam aeternam habueris, ostendens, omnem beatitudinem nostram & salutis aeternae spem ab amore Dei & proximi dependere, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Haec autem verba diligenter examinans in hominibus ad populum Antiochenum Chrysostomus, aperitissimum summi erga nos amoris Dei argumentum esse ait, cum reciproco nos amore se velit diligere, quod ut demonstraret, primum quod a nobis postulat ipsum est cor. Quamobrem vicissim rationi consentaneum est, ut cor, quod primum inter cetera hominis membra locum occupat, illi etiam praeter ceteris consecratur. Idcirco David Rex agnito peccato, & in gratiam cum Deo redire satagens, orat: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.* Non petit sibi nouos dari aut creari pedes, quibus audaci ambulet; aut nouas manus, quibus felicius operetur; non nouam exigit linguam qua eloquentius loquatur.

cur; non aures, quibus audiat subtilius; non deniq; alios oculos, quibus proximi necessitatem benignius intueatur. Hæc siquidem omnia nihil sunt, si cor non recte se habeat, & animus vitij sit oppletus; at vnicum sibi cor mundum dari postulat & spiritum novum: quæ cum renovata fuerint cæteræ facultates sensitiuæ & motiuæ renovatæ sunt. Cor namq; in homine est velut primum mobile, quod motu suo cæteros orbis cælestes commouet & impellit; sol est qui ex oriente lucem adfert, & omnes naturæ virtutes detegit & renouat; est denique spiritus ille vitæ in medio rotarum constitutus, qui teste Ezechiele cum se moueret, rotæ quoque commouebantur, *Quocumq; ibat spiritus, illuc euntes spiritus & rotae pariter eleuabantur sequentes eum, spiritus enim vitæ erat in rotis.* Cor scilicet primum mobile est, quod omnes animæ sphaeras commouet & dirigit: sol est, qui illustrat, & omnes hominis potentias & facultates excitat; est quoque vitalis ille spiritus, qui motu suo omnes facultatum humanarum rotas turbat & commouet; est denique quod præ cæteris facultatibus & membris Deo oblatum oportuit.

Egregij conceptus de corde humano.

Exch. 1.

Exod. 13.

Voluit sibi olim Deus omne primogenitum, speciali quadam ratione dedicari & offerri, *Sanctifica mihi omne primogenitum tam de hominibus quam de iumentis, cætera vero hominum vsui reliquit.* Primogenitus hominis, teste Aristotele, est cor quod primum viuens est, & vltimum moriens: aut si Theologicis loqui vultis terminis, amor noster in rebus spiritualibus primogenitus est; vtrumque autem egregio & sancto quodam sacrificio Deo sanctificari & offerri debet.

D. Augustini sublimis conceptus.

Hæc de re loquens Augustinus & de corde imprimis, ait ipsum inlari fontis esse, & quo duo maxima scaturiunt flumina, quæ cælum simul & terram suis aquis irrigant: cum enim appetitu quodam illicito in res externas effunditur, scaturit riuus ille fatidus concupiscentiæ: at quando amore quodam sancto in cælestia & diuina fertur: charitatis flumen exundat. Vtrumque vero in Dei honorem conuertendum est, & ipse præ cæteris super omnia diligendus, nimirum ad

Tom. 2. Pars 2. §. 11.

præscriptum textus legalis, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Hunc locum exponens Mellissus Bernardus, ita quodam in loco ait, *Sic Deum diliges, ut nullis voluptatum illecebris ita capiarius, ut ab eius amore, & obsequio dissingaris.* Ait in Exodo Moysi Pharaon rex: *Ite & sacrificata Domino, oves tamen vestra & armenta remaneant:* at subiit confestim Moyses, *Exod. 10. Cuncti greges pergunt nobiscum, non remanebit ex eis vngula, qua sunt necessaria in cultum Domini Dei nostri.* Hoc animo & constantia sint oportet veri Dei serui; vt, cum tyrannus ille infernalis suggerit, & quodammodo cogit, vt sensus & exteriores facultates delictijs & voluptatibus dedicon, audacter respondeant, non remansurum vngulam, id est, ne vnam quidem cogitationem, quæ Dei seruitio non dedicetur; quod & in lege Deus addidit. *Et ex omnibus viribus tuis:* adeo vt omnes animæ vires, omnia corporis membra, & omnes membrorum sensus, quæ à Deo esse suum receperunt, pro suaratione & modulo creatori seruiant, eumq; diligant, diuinæ legis præscriptum sequendo, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Bernard.

Allegoria

egregia.

Quid sit

Deum ex

toto corde

diligere.

Quod ita expono, *Diliges Deum*, id est, Loci huius nulla tibi creatura adeo cara sit, nullam ita interpreta- amplectaris, vt Deo eandem præferas, nullatio genuilaque in te reperiat facultas aut potentia cuius virtus non sit in diuino amore occupata: id est, quidquid habes & quidquid possides tum in corpore, tum in anima, mente, spiritu, sensibus, nervis, & ossium medullis; Deo subiicias, eiusque obsequio dedices. non sit tibi cor, nisi vt Deum diligas; voluatas, nisi vt eum adores; oculi, vt illum contempleris; lingua qua illum confitearis, ingenium, quo eum intelligas & cognoscas: intellectus nihil illicitum voluat; nihil profani auri audiat, nihil im pudicum videat oculus, nihil obscœnum os eloquatur, nihil prohibitum manus agere præsumat; atq; hoc demum est, Deum diligere ex toto corde, & ex omnibus viribus, & ex tota mente.

At hic obseruare docti, & notare ordinem Observatio rei, videte legis huius cõnexionem & diuer- notata di-
ff sos gna.

fos amoris gradus: primo loco cor posuit & voluntatem; postremo mentem, velut bases & fulcra præcipua ædificij spiritualis: in primo agmine cor & voluntatē collocat, velut fontem amoris, & originem virtutis hominis mentem vero & intellectum in extremam aciem coniecit velut ad sarcinas, vt insinuet, quo amor crescat & ad finem perfectum & debitum perueniat, sanctas mentis considerationes, meditationesque esse in primis necessarias. Atque hinc sponsa delicias, & signa amoris, quem dilectus illi demonstrauerat, recensens, & quodammodo voluptatum ex eo perceptarum catalogum texens, ait,

Cant. 2.

Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem. Id est, inter primaria, quæ a sponso accepi dona, recenseri merito oporteat ordo, quem in amore & dilectione seruatum oportuit, quo omnia debito ordine & serie ordinata diligenter, primo scilicet Deum, deinde animæ salutem, tertio proximum, quarto corpus proprium, quinto alterius, postremo bona externa, quæ mihi ad vitam futura sint necessaria: atque hoc est diligere Deum ex toto corde, & proximum sicut seipsum.

Deut. 6.

Textus legis huius relatus est in digestum nouum, vel, vt vsitato nomine dicitur, Deuteronomium: atque ita intelligenda sunt, vt si hinc Deus, illinc vero ex opposito mundus, quantus quantus est collocaretur, potius hic quàm Deus perpendendus esset. Quod profecto euidenti exemplo filij Leui demonstrarunt; quando nimirum Mose post vituli aurei adorationem inelamante, *tonat vir gladium super femur suum, & occidat unusquisque fratrem suum, & amicum & proximum:* ipsi Mosis verbis obsequentes, viginti tria hominum millia vindice gladio interfecerunt, quorum factum dilaudans Moses ait, *Consecrasti hodie manus vestras Domino unusquisque in fratre suo, vt detur vobis benedictio.* O factum tragicum & vere sanguinolentum! vt ne parentibus quidem aut filiis parcant, eorum promiscue sanguinem per castra effundant, omnia benignitatis & misericordiæ iura violent, imbelli senecta aut parentum canitie non flectantur, adolescentiorum minusque sapientium errorem in bo-

Num. 32.

nam partem non interpretentur, lacrymas & lamenta matrum surda prætereant aures. Vnus scilicet Dei amor ad hoc impellebat: non enim parentum loco habebant eos, quos Dei esse nouerant inimicos; atque in hoc vera Dei dilectio consistit, ac vera præcepti, *diliges Deum tuum ex toto corde tuo,* obseruatio.

De hoc præcepto Christus in extrema agens cœna, ipsum nouum mandatum vocauit, dicens, *Mandatum nouum do vobis: Ioan. 13.* quamuis enim vetus præceptum fuerit, tamen quia Iesus Christus nouum quoddam amoris genus erga hominem ostenderat, vt pote qui illius ergo acerbissimam & ignominiosissimam mortem subierit; æquum etiam & par erat, vt ipse vicissim homo nouo eum dilectionis modo prosequeretur; adeo vt nouum & recens mandatum sit, Deum ex toto corde suo diligere.

Propouit magnus ille ac sublimis philosophus Picus Mirandulanus, quæstionem, *Quæstio in ligatis Picur Deus cæteris rebus iam conditis homini condiderit: Creauerat cœlos, eosque angelis repleuit; terram quoque, in quam animalia immisit; aerem, quem a uibus dedit; & postquam omnia iam condidisset, tum demum creauit hominem.*

Cur obsecro Domine partem adeo nobilem, tanteq; dignitatis iam condidis, cum nullus è creatis locis supersit, quem illi attribuas & in quo commoretur? vbinam igitur hominem collocabis? quem locum occupabit? quod elementum inuadet? anne cœlo inferes? sed resistuntur angeli, dicentes, sibi cœlum esse destinatum, an in aerem transferes? sed volucres expostulabunt. in mari ergo habitabit? sed non ferent illum pisces, terram ne incoler? sed animalia obstabunt. Dic igitur homo, quid de te futurum sit. Sed nequid nimis. Causam subnectam. Voluit nimirum creator, hominem postremo loco cæteris rebus iam conditis & loco dispositis condere, vt ostenderet, se vnum hominis hereditatem & possessionem esse. vnde Psaltes:

Dominus pars hereditatis meæ, & calice, tuus Psal. 15. qui restituit hereditatem meam mihi & alio loco, Psal. 14. Portio mea Domine in terra uiuentium. Se quoq; Lib. 1. 6. solum centrum esse hominis, in quo requiescit.

escere eum oporteat, ut in confessi. Augustinus testatur: *Fecisti no Domine ad te, & inquitum est cor nostrum, donec quiecat in se*. Denique se solum esse, quem, præ ceteris, ex toto corde & animo, hominem amare par est, iuxta legis præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.*

Id est omnia opera tua, Christiane, huius amoris trutinæ ponderanda sunt: tantum si quidem eorum pretium & pondus est, quantum illorum amor & dilectio, & pro ratione caritatis, ea aut cara aut vilia. Erat apud veteres Hebræos duplex ponderis genus, & duplex ponderandi ratio, una publica & vulgaris; altera sanctuarij, quæ erat exactior: ita quoque hodie, duo ponderis genera in mundo reperire est, publicum scilicet quæ est communis hominum æstimatione; & aliud sanctuarij, quod est amor & dilectio, secundum quod Deus actiones nostras ponderat. Quot hodie, pro dolor! ieiunia, elemosynæ, preces fiunt; quot pœnitentiæ, rigores, sancta exercitia & pietatis opera? quæ pondere quidem publico, id est, communi hominum iudicio & existimatione, æquum habere pondus videntur; at si trutinæ sanctuarij imponerentur, instar plumæ leuia forent, quod coacte, & non ex caritate & amore diuino facta sint.

Omnia igitur opera vestra regio diuini amoris pondere ponderate, ac tum primum magni meriti futura sunt. Ipse siquidem est instar notæ arithmeticæ, quam zero vel nullo dicunt, quæ vnioni adiuncta, constituit decem; duplicata, centum, triplicata, millenarium numerum efficit. Ita quoque, si actioni piæ vnicum amoris gradum addideris, plurimum valebit; si & alterum, pluris; si plures, meriti futura est infiniti.

Et est ratio quæ maxime consentaneum Deum diligere, in primis, quia Dominus est; deinde, quia Deus; denique, quia noster, *Diliges Dominum Deum tuum*. Diligendus est, quia bonus, iucundus, utilis: diligendus est, quia hoc nobis congenitum, quia bonum, denique, quia necessarium, idque ob tres potissimum rationes; ob potentiam, est enim Deus, ob sapientiam, est namque Deus; ob clementiam, denique quia tuus est. Sed diligendus est super omnia. Ita illum dilexit ea-

sta illa Susanna, quæ à duobus veteranis audacia & libidine infamibus ad scelus coacta, mori maluit, quæ Deum impudicis illorum amoribus consentiendo, offendere. Amanus igitur Deus est amore puro & sincero, quali Ioseph adolescens herum suum persecutus est, quum impudens & lasciuia domina, ad adulterium illum detrectantem inuitaret; qui ex impuris illius manibus se proripiens, & lasciuam pellicem pellacesque laqueos fugiens, magna constantia & heroica quadam fortitudine dixit: *Quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum.*

Æquissimum est igitur Deum diligere, sed ex toto corde diligatur oportet, & amore vniuersali, nullam illius partem aliæ sibi res vindicent. Philistæi, quod Arcam fœderis & idolum Dagon eodem in fano collocassent, & Deum ad iracundiam prouocarunt, & idolum suum amiserunt. Illi autem Philistæizant, qui eodē in corde Deum & mundum adorari volunt; gentilitatem, inquam, sapit, amorem Dei & amorem mundi in eadem anima collocare & retinere; quod qui facit næ ille Deum ad iracundiam concitat, & periculo se exponit, ne omnia sua eadem opera petdat.

Filij Aaron, quod ignem nouum & alienum acerræ imposuissent, indignationem Dei incurrerunt, & morte repentina puniti sunt. Cor nostrum verum thuribulura est, in quo thura & suffitus laudis precumque fumigant & redolent, cui tum profanus & alienus moraliter ignis imponi dicitur, quando alienus & nefandus mundi rerumq; mundanarum amor in eodem inualefcit ac fumigat, atque hoc non mediocre Deo bilem mouet, & sempiternam afferre perniciem ac mortem perennem solet. Quare necesse est, ut totum cor Dei sit, & omnis illius amor in illum solum feratur.

Meretrix illa impia & sanguinaria non ægre ferebat puerum viuum in duas dissecari partes; at Salomon maturiori ac prudentiori consilio integrum illum matri reddi iussit. Nobis hoc mysterij & documenti loco erit, non esse amorem, qui animæ nostræ fœtus est, duas in partes dispartendum, neque

Leuit. 7.
Exod. 30.Amor diuini
zero
comparatur.Cur Deus
amandus.

Deut. 10.

Gen. 29.

1. Reg. 5.

Leuit. 10.

1. Reg. 3.

nam Deo, alteram vero mundo donandam (sapiat hoc nempe meretricium) sed vni Deo, iuxta præceptum, quod super hac re tulit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto cordatuo, totum reddendo.*

Gen. 4.

Quoniam etiam Cain sanguinarius ille parricida in sacrificio quod obrulit, optimum sibi retinuit, & deterius Deo obrulit; ideo reiectus ac reprobatus fuit, atque ita sibi ipsi perniciem attulit. Illi vero sua perperam disperciuntur & diuidunt, & Cainum imitantur, qui amoris sui partem Deo, & partem dant mundo; & est hoc certissimum reprobationis argumentum, & perpetuæ sæpe damnationis solet causa existere. Huic totum dandum est, hic ex toto corde diligendus & proximus sicut nos ipsi, & in hoc ipsa legis consistit consummatio & finis, hucq; omnia mandata tum quæ ad Deum, tum quæ ad proximum spectant, referuntur. At quis proximi nomine appellandus est? dicit parabola nostra, & ita nos ad secundam concionis partem transferet: *Homo quidam descendebar ab Hierusalem in Iericho, &c.*

Cum igitur hic legis peritus à Christo petisset: *Et quis est meus proximus?* Saluator per parabolam respondit, Ier quidam infiruebat Ierofolymis in Iericho, & ecce, dum desertum quendam pertransiret locum, ingruentes derepente latrones & sicarij miscellum dispoliant, pecuniam auferunt, vestes violententer abripiunt, & quod audire grauissimum, plures infixere reluctanti suaque præpugnanti plagas; quo facto prædam colligentes ad latibula sua reuersi sunt. Interea vero dum ille semianimis, extremos vitæ spiritus anhelando traheret, & miserabili sui aspectu & lamentis ad commiserationem durissimos quosque pertrahere potuisset; ecce tibi sacerdotem equo infidentem, qui eadem tranfit via: cernit quidem seminecem, attamen misero aspectu non commouetur, sed ferro & adamante durior pertranfit. Hunc mox secutus est Leuites, nec priore fuit benignior, sed eadem inclementia, etiam ne hilum commotus iter suum profecutus est. Tandem contigit & Samaritanum quendam illuciter habere, qui vi-

so faucio hoc viatore, ita intrinsecus animo commotus fuit, vt equo quamprimum descendere, sanguinem stiterit, vino vulnera purgauerit, oleumque ad sanandum infuderit. Denique cum diligentissime & maxima qua poterat industria vulnera alligasset, equo miserum inposuit, in diuersorium deduxit, hospiti eius vt rationem haberet mandauit, & quæcumque in eius medelam erogasset, se suppeditarum spondidit. Dic igitur, quisnam è tribus his laucij illius proximus fuerit? ille, inquit legis peritus, qui benignum se exhibuit, & misericordiam erga viatorem ostendit: scite respondisti, ait Iesus: *Vade & fac similiter. Homo quidam descendebar.*

Parabolæ huius finis est, demonstrare, quifnam verus sit proximus: at si moralem confectionem sensum voluerim, reperiemus haud dubie, omnem hanc parabolam & ænigmati- cam deductionem non tendere, quam vt hinc euident fiat peccati miseria, è qua omnes alia hominis calamitates dimanant & proficiscuntur. Ipsum siquidem est diluuium vniuersale & generalis quædam ruina, & exterminium adeo insolens & inauditum, vt quidquid in hominis terra bona est, quamprimum destruat, perdat, euertat. Quod factis declarat ipsum peccati nomen, quod Hebraico idiomate *Abe* dicitur, quæ vox à radice *Ab* vel *ben*, quæ vniuersalem calamitatem & destructionem significat, descendit: quo alludit Bersabee regina cum Dauidi diceret: *Es erit, cum dormieris dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego & filius tuus peccatores, id est, perierimus, & in profundissimam calamitatum abyssum ceciderimus.*

Nec mirum hoc cuiquam videatur, peccatum namque cum Deum animæ possessione deturbat, quid boni superesse in loco potest, è quo recessit Deus, & quem ille in prædam dedit? Saul rex cum Samuelem consuleret, id ipsum ab illo audiuit, quod dixit: *Quid me interrogas, cum Dominus recesserit à te.* Quam calamitatem perspectam habens Sapiens dicebat: *Qui in vno peccat, multa bona perdit:* atque ideo in Deuteronomio de peccatore legitur: *Maledictus eris in ciuitate tua, maledictus in agro, maledictus in horretis.*

228.

uum, & maledicta reliquia tua, maledictus eris ingrediens, & maledictus egrediens. Quidquid feliciter peccator agit, maledictioni subiectum est, & ruinæ expositum. Hanc autem miseriam describit in parabola hodierna Dominus, dicens: *Homo quidam descendebat.*

Moralis parabola expositio.

Epist. ad Eusebium.

Sensus moralis.

Philipp. 3.

Omnia hæc, si moraliter accipias à sanctis Patribus de protoplasti lapsu, ac de redemptione per Iesum Christum ad ornata intelliguntur. Scite autem & apposite dicitur viator hic in itinere Ierosolymis Iericho versus à latronibus comprehensus, quoniam, ut S. Hieronymus testatur, erat olim inter Ierosolymam & Iericho locus quidam latrocinij & cædibus infamis, *Abomina* dictus Hebraice, id locus sanguinis & cædis, quod eo loco latrones & sicarij plurimum effundere solerent sanguinis, & varias patriare cædes, descendere autem dictus est, quod Ierosolyma in monte sita esset, Iericho vero in conualibus.

Cæterum homo postquam conditus est Ierosolymis, quæ Hebraice sonat pacis visio, erat in summa pace, omnesque illius facultates & potentia mirabili quadam ratione inter se conveniebant. Erat namque illic sospes & integra valetudine, & opibus abundans. Habebat quippe, velut præsidium & protectricem, iustitiam originalem, quæ omnem animæ temp. debite gubernando & dirigendo, efficiebat, ut partes inferiores rationi, ratio vero creatori pareret: Et quemadmodum absolutus sui ipsius dominus & rector erat, ita quoque absolutus in res omnes dominum habebat. At homo hic descendit ab Ierosolymis in Iericho; (ecce omnis initium mali) descendit, inquam, è gratiæ statu: qui enim in gratia vivit, in cælis vivit; vnde Apostolus: *Nostri conversatio in cælis est*, imo & cælo altior est & sublimior rebus omnibus supernaturalibus, descendit in abyssum & voraginem peccati, quam profundus descensus est, è cælo delabi in terram, è gratiæ in peccatum è divinis & supernaturalibus in inferiora & terrena, è conditione & statu Angelorum in bestialem & brutalem! Hunc descensum apte descripsit Psalmographus quodam loco: *Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus*

est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. An non profunde descensum fuit, quando filius Dei, qualis in iustitiæ originalis statu erat, servus & mancipium diaboli constitutus est?

Non possum à lacrymis temperare, cum tacitus mecum perpendo miserum illum filij prodigi casum, hic enim, quamvis honesto & illustri loco natus esset, & toto vitæ tempore delicijs assuevisset; ad tantas tamen redactus fuit angustias & egestatem, ut subulcum agendo alienos porcos custodiendo, & inter bestias vivendo victum sibi coactus fuerit parare. Non est dubium, quin quoties priorem vitæ statum in mentem reduceret, verberim lacrymaretur. At pluribus dignus est lacrymis infelix primi hominis status, quem quoties in mentem reuoco, lacrymans suspiro & ingemisco; fuit enim ille verus filius prodigus, qui omnem facultatem, omnesque spirituales divitias dissipans & disperdens, ex immortalis, impassibili, sapienti, beato, qualis in Paradiso fuerat, ad extremam calamitatem redactus est, adeo ut omnium servus factus, qui natura omnium erat dominus constitutus, morti addictus sit, ad miseriam & extremam paupertatem redactus, & cum iumentis agere coactus, & iumentis insipientibus comparatus.

Luc. 15.

Insignis allegoria.

Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho in S. Ambrosii Allegorice hoc exponens Ambrosii, ait Iericho mundi huius imaginem esse, & Ierosolymam cæli, quod concordia locus; Ierosolymis autem homo in Iericho descendit, quando primus parens noster Adam beatitudine descendit, ut in vitæ huius mutabilis miserias incideret. Post tantum virum Primipicis legens, triplicem primi parentis status observandum moneo: primo illum, in quo illum Deus condidit; alterum, in quem admisso peccato incidit; tertium, in quem illum Christus restituit, cum illum moriendo redemit. Cæterum triplex ille status graphice depictus est in viatore hoc qui descendit ex Ierusalem in Iericho: in alio namque statu erat, priusquam in Iericho descenderet; in alio quoque, dum in latrones incidit; denique in alio, quando Samaritani

Et 3; boni-

benignitate sanitatem pristinam recuperauit.

Quas peccatum miserias at-tulerit.

In primo statu conditus fuit homo immortalis, omnibus perfectionibus dotatus, ex omni parte absolutus, a miserijs, morbis & ignorantia immunis. In secundo, his omnibus charismatibus priuatus fuit, omnesque eiusdem facultates a peccato veluti à latrone immanissimo ablate. Et quemadmodum plenum vini dolium vnica aceri corrumpit gutta, parum fermenti totam farinae massam, & maleolus quidam riuulus integrum flumen, & vnus peste infectus cunctos in ciuitate ciues contagione inficit & perdit: ita quoque vnicum peccatum vniuersam naturam humanam perdidit, infecit, corrumpit, omnia illius charismata & gratias abstulit, inque naturæ bonis graue ei vulnus infixit; quæ vbi amisisset, eadem opera ad bene operandum potestatem & facultatem amisit. nam vt arbor bona, radice succisa, & circumamputata, nullum amplius ferre fructum potest, ita nec humana voluntas, gratiæ, è qua omnis boni succus emanat, truncata radice bonum producere opus, quòd Deo gratum sit, & vitam promeretur æternam.

Iustitia originalis hominem immortalem reddebat.

Atque hinc omnis humani generis originem cepit corruptio: nam vt corpora mortua quamdiu myrrha & balsamo sunt condita, à vermibus & putredine immunia, corrupti nequeunt; at vbi aromata illa euauerint vel ablata fuerint, instar aliorum computrescunt, & a vermibus eroduntur: non secus protoplastus; quamdiu enim iustitiam originalem conseruauit, immortalis fuit, à corruptione & omni aduersitate immunis; at vbi eadem excidit corruptionem incurrit, morti factus est obnoxius, & in cineres redigi & putrescere potuit.

Dæmones latrones sunt & siccarij.

In tertio vero statu fuit è pœnis & calamitatibus eductus, & in pristinam charismatum & priuilegiorum possessionem restitutus; tunc quoque certa illi immortalitatis qualitas prius habuit spes data, & cœli quod amiserat, recuperandi, & certus factus est, ab omni se infortunio & ærumna fore immunem, beatum denique aliquando futu-

rum, qualis in Paradiso jam olim fuerat. Sed pergamus jam in parabola nostræ expositione.

Homo quidam, &c. & incidit in latrones.

Omnes vani consensu Patres, mox vt illos propius intui sunt, hos esse dixerunt dæmonas, qui quidquid in mundi huius deserto speciosum occurrit diripiunt, huic patientiam, illi humilitatem, alij charitatem, alij denique spem, sunt nempe fures illi Babylonij, qui Regis Ezechia thesauros & congestos aceros diripiunt. sunt latrunculi Chaldaei, qui camelos & omnem gregem armenta viri innocentis Iob, violenter auferunt. sunt quoque latrunculi Amalec, qui Siceleg incenderunt, quos Dauid gladio persecutus est, dicens: *Persequar latrunculos hos, & comprehendam eos.* sunt denique sacrilegi illi dracones, qui cauda sua adunca stellas cœlo detrahunt, & planetas dispoliant.

Merito autem diaboli latrones dicti, Merito dia- quod enim latrones & banniti passim in vijs boli latro- agunt, hoc illi in medio mundi & in oculis nib. collati omnium. Postquam enim banniti bonis fisco addictis priuati sunt, & patria eiectione, latrocinia agere & viatores dispoliare solent & rapro viuere: non minus etiam dæmones, cœlesti namque ciuitate profugi vel potius eiectione, omnique facultate priuati & gratia, in terram descenderunt, vel latrocinia agent, & homines despoliarēt. Deinde, quamuis latro non nisi rapto viuatur, diabolo tamen satis est nos in vitæ itinere dispoliasse; & quemadmodum latro semper in insidijs latitat, obuios quosque specularatur, sæpe quoque se focium fingit itineris & comitem, eo profusus modo quo Ieremias loquitur: *Quasi latro insidians in solitudine.* ita quoque perfidus ille veteranus diabolus, fingit quidem nostrum se amicum esse, & in angelum lucis se transfiguratur, sed vt tanto commodius nos inuadat, & opportunissima data occasione iugulet: denique, quemadmodum latrones vix videas prædis & spolijs ditescere, (quia male parta male dilabuntur,) ita quamuis dæmones plurimos iustos dispolient, exuant & destruant, nullum tamen

men inde illis emolumentum accedit, nec vnquam futuri sunt ditiores. Incidit igitur in latrones: quod vero illi fecerunt, dispoliauerunt eum.

Is. 7.

Cant. 5.

An non vos horum de numero milites? vosne latrones? video aliquem vestro è ludo profectum, in obfidio Terichuntino, latrocinio infamem, lapidibus obrui, quod cocci-neum surripuerit pallium, & duos argenti fic-los, & laminam auream quinquaginta siclos pendentem. Audio in Canticis conquerentem sponfam, quod milites praesidiarij pallio eandem spoliassent, Tulerunt pallium meum cu- stodes murorum.

Job. 19.

Qui etiam dispoliauerunt eum Per latrones hos mystice diabolos intelligendo, & per diabolos latrones, dico primum hominem misere despoliatum fuisse, quando donis om-nibus coelestibus priuatus, & in omnibus naturalibus facultatibus miserum in modum fauciatus, semianimis fuit derelictus. Quam apertam in Iobo rei huius imaginem videre est, qui in fimo extensus & ab omnibus de-relictus exclamat. Expoliavit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo, & quasi arbori uul-se abstulit spem meam. Eo quod peccatum gra-tiam, quæ vera animæ pulchritudo & gloria est, abstulit, & iustitiam originalem, quæ co-ronæ instar erat quaque in se & in cætera ani-mantia dominabatur, eripuit, quibus omni-bus creptis & amissis arboris eradicata in-stat homo permansit; fuit scilicet triste nau-fragium, in quo omnium bonorum iacturam fecimus.

Vulnera in-ficta anime primi par-tis à pecca-to.

Item. 4.

Igitur miser hic homo despoliatus fuit, id est, gratia illi ornamenta ablata sunt, or-namenta quoque immortalitatis & innocen-tiæ, & paucis vt concludam; Ipsa iustitia ori-ginalis: & quod longe grauissimam dirissi-mas accepit plagas. Intellectus siquidem ex-cæcatus est, voluntas ad bonum facta tardior & refractaria, imo in malo obduruit, facultas concupiscibilis appetitus illicitos fouet & ambit, irascibilis vero facta imbecillior, deni-que jacuit semimortuus, bono quidem mor-tuus, malo vero viuens & peccato: hinc Ie-remias de Iudæis exposulans ait: Sapientes

sunt, vt faciunt malum, bene autem facere no-scunt.

Quid igitur homini in deserto jacenti, Mysteria derelicto saucio & plagis deformi fiet? nul-observatio-lusne illius miserebitur, nullus auxiliatricem ne digna-manum supponet: itane nemine succurren-te emoriatur: ait parabola praterisse sacer-dorem, & mox etiam Leuitam, & neutrum ad commiserationem fuisse excitatū. O cru-delitatem inauditam! Erro, auditores, erro: eximia siquidem hic latitant mysteria: Sacer-dos & Leuita non medentur saucio, sed am-bo pratergrediuntur: neque enim lex, vel sa-crificia hominis expiare peccatum potue-runt, sacerdos victimas offert, Leuita legis præscriptum prælegit, & ambo prætereunt, nihil penitus efficientes: nam teste Apoltolo. Nihil ad perfectum adducit lex.

VI.

Gal. 4.

4. Reg. 4.

Sacerdos & Leuites non respicientes nec sanantes agrum pertranseunt; vt hinc eu-idens fiat, legem Mosaicam justificationem peccatoribus non attulisse; vnde idem Apo-stolus alio loco, Ex operibus legis non iustifica-bitur omnis caro, id est, nullus homo, cuius rei euidentem figuram ostendit Elifæus Pro-pheta. Præmiserat ille puerum suum Giezi, baculo instructum, qui hospita suæ filium ad vitam reuocaret. Nihil efficit seruus, ba-culi ictus inanes fuere & irriti: Prophetam ip-sum venire oportuit, qui puerum se superin-ijciens & superextendens quamprimum il-lum ad vitam reuocauit, Calefacta est caro pue-ri, & reuixit. Præmiserat seruum suum Mo-sem Deus, legem illi velut baculum in ma-nus dederat, at nunquam ille hominem ad vitam resuscitare potuit: Deum namque ne-cesse erat descendere, venit igitur, incurua-uit se, & vt ait Apostolus exinanuit se, & mox qui peccato mortuus erat homo, ad vi-tam redijt.

Adeo vt quotquot è peccati tumulo ad Ab initio gratiæ vitam, jam inde ab ipso mundi primor-mundi me-dio rediere, meritis & virtute Christi in mū-uita Christi dum aliquando venturi, sint resuscitati, ideo operata que à Ioanne Apostol. in Apocalyp. appella-sunt. tur agnus occisus: ab ori. ine mundi. jam inde e- Apoc. 13. nūm ab illo tempore pretiosus sanguis illius hominis vulneribus mederi cœpit.

Sæpe

Apo. ult.
Christus
cur dicitur
radix Da-
uid.

Sæpe mecum tacitus cogitavi, cur Christi-
stus in fine Apocalypseos appelletur *radix &*
genus David. Postquam varias SS. Patrum cõ-
sultationes inquirui, inueni tandem tropo-
logice hic designari, ab vno Iesu Christo to-
tius orbis salutem dependere. nam quemad-
modum à radice arbor omnesque rami illius
succum, alimentum & vitam exsugunt, imo
& virtutem foliorum ejiciendorum & fru-
ctuum ferendorum: ita quoque à solo Iesu
Christo, antequam è Virgine Deipara nasce-
rerur, David atque omnes Patriarchæ gra-
tiam, justificationem, vitam, aliaque me-
dia supernaturalia ad opus bonum attraxe-
runt.

1 Cor. 10.

Hac de re agens magnus Apostolus Pau-
lus in Epistola ad Corinthios, de veteris te-
stamenti patribus sermonem instruens ait,
*Bibebant, inquit, de spiritali consequente eos pe-
tra, petra autem erat Christus.* Innuere vult,
Christum fuisse rupem, crucem illius vir-
gam, quæ ipsum percussit; aquæ vero, quas
veteribus in portum dedit, fuere gratia, cari-
tas, peccatorum remissio, &c. sed aquas illas
nunquam potuit Moses vel lex mundo pro-
pinare.

Exod. 25.

Video in Exodo duos Cherubinos faciem
in propitiatorium intendere. Egregium pro-
fecto documentum, quod simul & figurate
ostendit, in Christum velut in vniuersale to-
tius orbis propitiatorium duos populos con-
ijcere oculos, Judaicum scilicet qui aduen-
tum Messia præcessit, & Christianum qui
post subsecutus est. Idem quoque denotabat
serpēs ille æneus in stipitem in deserto Sinai-
tico sublarus, peccatores scilicet oculos & vul-
tum in Iesu Christi crucem conijcientes, in
eamque credentes, aliquando à peccatis suis
purgandos & justificandos, quod lex vetus
facere nequibat: in cuius rei signum pertran-
sijt Sacerdos & Leuita.

Exod. 40.

Est profecto lachrymis dignum inter Ec-
clesiasticos vix misericordiae locum esse, quæ
tamen inter illos potius quam inter sæcula-
res quærenda foret. Ideo olim voluit Deus
in Exodo, tabernaculum & vasa illius oleo
inungi, *Et assumpto unctiois oleo unges taber-
naculum cum vasis suis, ut sanctificentur.* quid

spectat hæc cærimonia quid denotat? docere
voluit Deus, in domo sua vniuersa oleo in-
ungenda, vt qui in eadem deseruiunt memo-
res sint, charitatem & benignitatem sibi in
pauperes exercendam. Interea Sacerdos &
Leuita sine vilo commiserationis affectu
transeunt.

Hinc primo infero, pietatem & beni- Ecclesiasti-
gnitatem rarissime in Ecclesiasticis & Reli- ci sæpe in-
giosis reperiri, imo sæpius in secularibus per- mities.
spici. Secundo auorum sæcula fuisse feliciora
& beatiora, quam hæc ipsa nostra, quibus è
tribus, quos hic videmus, vnus saltem chari-
tatem erga proximum ostendit. hodie vero
è centum, imo mille vix vnum reperies, imo
ne inter sacerdotes quidem & Leuitas decla-
rat hoc hæc parabola, quæ hinc sacerdoti
& Leuitæ scititiam, illinc vero Samari-
tani charitatem ac misericordiam ob oculos
ponit.

Samaritanus autem videns eum, misericor- Misericor-
dia motus est. Sacerdos igitur & Leuitas cum dia Samari-
viatore neglecto præterijissent; ecce eodem tani-
tinere venit & Samaritanus, qui tristi hoc
spectaculo commotus, equo confestim de-
scendit, vulnera saucij alligauit, equo impo-
suit, in diuersorium deduxit, & diligentem Simile.
illius rationem haberi iussit. ô charitatem
admirandam! ô clementiam incredibilem!
ô exemplum virtutis vere memorandum! Ec-
ce quomodo opera misericordiae in proxi-
mum, quando in necessitate fuerit, exercen-
da sint. Cor humanum, vitæ domicilium, in
medio corporis, velut princeps aliquis, con-
stitutum, quantumuis toti corpori & omni-
bus illius membris vitam æqualiter commu-
nicet, in partem tamen sinistram magis pro-
pendet. Ita quoque Christianus, quamuis
proximo in omni fortunæ genere succurre-
re teneatur, pauperibus tamen & indigentibus
potissimum succurrere teneatur; quod qui
facere neglexerit, exiguam se habere charita-
tem ostendit.

Cum nobile par amicorum vidisset o- Theophras-
lim Theophrastus Philosophus, quorum ti Philoso-
vnus opibus abundabat, alter vero rerum phi apoph-
penuria affligebatur, jocando ait, *Si amici theg-*
sunt, quorsum alter ita diues, alter ita inops
est

est ostendere, cupiens, vbi vera regnat amicitia, aduersitates & prosperitates esse debere communes, nec æquum esse, sed contra amicitia iura, à diuite pauperem & inopem amicum deferri. equidem dico, vbi Christiana regnat charitas nunquam proximum deferri, nec pauperes misericordia carere, & actum illum charitatis esse vitæ æternæ meritum.

In Apophtheg. Latinis. Lucullus, referente Plutarcho, cum ad aliquot dies Græcos quosdam lauto & regio conuiuio hospitioque exceperisset, ipsiq; tantum splendorem admirati dicerent, non parum obstupescere se, quod tantos sui causa sumptus fecisset; seite illis & liberaliter respondit, *Non nihil, o hospites, vestra causa, sed maxima pars Luculli gratia.* Ut scitum hoc apophthegma proposito meo cum venustate adaptem, assero illos qui se erga pauperes benignos ostendunt, aliquid quidem illorum causa agere, sed potissimum sui: nam per actum illum misericordie, vitam promerentur æternam adeo vt, quando pauperes illis gratias agunt, Luculli verbis possint dicere, *Non nihil o pauperes, vestra causa, sed maxima pars donantis gratia.* Merito autem Samaritanus hic nosse id dicere potest, qui tantam hodie charitatem & misericordiam declarat.

Leu. 1. Noluit sibi olim Deus integram offerri victimam, sed in frustra à sacerdotibus concisam. legis textus hic est; *Sacerdotes effundant sanguinem iuxta altare, & detracta pelle artus in frustra concidant.* Quo loco aperte designare voluit, nolle se aliquos qui in desiderijs suis sint integri, & opes suas intactas & incorruptas asseruent, easdem non audendo imminuere, neue aliquid pauperibus distribuendo; sed misericordes, pios, liberales, & magnificos, quique bona sua & facultates multatariam diuidunt, tum in domos hospitales tum Xenodochia, modo in Nosocomia, modo etiam in ergastula, & carceres, modo denique in agros vt Samaritanum hic nostrum fecisse comperimus.

Deut. 14. Hoc forsitan intuitu iussit olim Deus, vt velut immundum & impurum reiceretur animal, quod non haberet vngulā bifidam,
Tom. 2. Pars Æstina.

qualia sunt asinus, equus, & alia: *Qui vniuersant & non diuidunt vngulam, immunda erunt vobis.* Mystice porro hic declaratur, illos qui bestiarum more viuunt, & non minus ad commiserationem flectuntur, quam bruta, nec diuidunt vngulam, id est nihil in pauperes effundunt, coram Deo immundos censeri, & gloria indignos. Samaritanus autem noster inter hos non est recensendus, vt qui vngulam diuidat, & pauperi viatori succurrat, & plurimum illi c facultatibus elargiatur vinum, oleum, equum, loculos. o charitatem admirabilem!

Quem vero sub hac Samaritani imagine Samaritanus putatis delitescere? an non primo vobis in hoc Christu occurrit per ipsum Saluatorem nostrum Iesum Christum representari? ipse est, ipse inquam, ita namque illum olim Iudæi appellarunt, *Noane bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu?* Ipse est qui ad hominem saucium accedit, quando nimirum naturam nostram assumpsit. Ita namque loquitur Ambrosius: *Tunc appropinquauit, quando factus est S. Ambros. compassionis nostræ susceptione finimus, & misericordia collatione vicinus.*

Nec appropinquauit modo, verum & ex equo descendit, quando nimirum cælo descendit, quando seipsum humiliavit & exinanuit, & vt Apostolus ait, *factus est Phil. 2. obediens usque ad mortem.* Cumque igitur hac ratione descendisset, plagas oleo & vino benignissime fouit: porro per duplicem hunc liquorem doctrinam Euangelicam intelligere oportet, quam nobis Samaritanus hic attulit. oleum quippe gratiæ symbolum est, quæ per Euangelium datur; vinum vero, iustitiæ, quam eadem nobis doctrina Euangelica offert, cum in Epistola ad Rom. scriptum sit: *Ita Dei reueletur super omnem impietatem hominum.* Oleum nempe dat gratiam quæ nos ad amorem Dei excitat, vinum vero iustitiam quod nos ad timorem perducit, iuxta verba Psalmographi, *Pocasti nos vino compassionis, Verum cum nec hoc sufficeret vulnera alligauit: per ligamenta illa & panniculos capio Sacramentorum medicamenta, quæ à vero Samaritano Iesu Christo, ad animæ nostræ vulnera curanda instituta sunt, denarij duo, quos crumena depromit, vtrūque*

que testamentum sunt à Iesu Christo pro-
cusum, nam tam vetus quam nouum, instar
numismatis Principis imaginem præfert.
Nulla igitur parabola restat pars, quæ ada-
ptata non sit.

Vnum hoc restat, Auditores, vt sexcenta
hinc vobis documenta eliciatis: restat, vt
discatis vere & perfecte Deum diligere, id-
que ex corde & animo ignito & affectu ar-
dentissimo pleno. Vt discatis etiam creatori
reddere quod suum est, animam scilicet, &
cor totum, omnesque illius thesauros & fa-
cultates offerre. Restat denique vt Samari-
tanum hunc imitemini, pauperum misera-
mini, vt benignos vos & misericordes de-
monstretis; quod cū feceritis, vere Deum ex
toto corde & proximum sicut vos ipsos dile-
xeritis, atque ita vitam æternam promere-
bitis.

Æquissimum autem est, ô mundi Serua-
tor, vt te ex toto corde diligamus, cum nos
ipse ex toto prius dilexeris. Nam vt amorem
nobis testatum faceres, homo fieri voluisti,
tot cruciatus pertulisti, pretiosum sangui-
nem effudisti, vitam denique amittere non
dubitasti. Nos vero vt tanto amoris respon-
deamus, an non reciproco te amore redama-
bimus? eritne in mundo aliquid, quod tui
ergo subire subterfugiamus, quod non tui
causa sustineamus? erit ne in venis sanguinis
gutta, quam non pro te effundamus? erit ne
vita a deo cara, vt non libenter propter no-
minis tui gloriam impendamus? Et sane ni-
mia nostra, quoad hoc, est obligatio: fuisti
namque bonus ille Samaritanus, qui nostri
misertus es, cum peccati originalis mucrone
faucitati semineces iaceremus; &, quod nec
Sacerdos, nec Leuita, id est, lex vetus, ad
nostri medelam facere potuerunt, tu egregij
Samaritani instar præstitisti, oleum & vinum
vulneribus nostris applicuisti, vt ostenderes,
ad peccatorem in viam reducendum & sa-
nandum vinum seueritatis & oleum lenita-
tis interdum esse adhibenda, quemadmodū
virga vna cum manna arca inclusa erant.
Propter hanc igitur aliasque plurimas ratio-
nes consentaneum est Domine, te vt ex toto
corde diligamus, & proximum nostrum sic-
ut nos ipsos, itaq; facientes, vitam æternam

commerebimur: quam largiri nobis dignen-
tur, Pater & Filius & Spiritus S. Amen.

DOMINICA XIII. POST PENTECOSTEN.

Partitio.

1. De vitanda prauorum societate.
2. De lepra peccati.
3. De castello, decemq; leprosis.
4. De leproforum clamore.
5. De sacerdote lepræ iudice.
6. De regressu Samaritani.

Cum ingrederetur Iesus in quoddam castel-
lum, occurrerunt ei decem viri leprosi.
Luc. 17.

FIGURA.

MAGNÆ profecto admirationis per v. 4. Reg. 5.
niuersum Syriæ Regnum fuit occasio,
cum è Iudæa venit nuntius, Regiæ militiæ
præfectum, & priuim à Rege Naamanum,
opibus quidem abundantem, at lepra coop-
ertum, prodigioso Elisæi propheta tactu à
lepra fuisse mundatum. At maior hodie per
vniuersam Galilæam admirationis offertur
occafio, quando nuntiatur ingressu castelli
cuiusdam potenti Iesu Christi manu, decem
leprofos mundatos. Naaman iam mundatus
infinitas Elizæo gratias egit; hic vero è decē
sanatis solus Samaritanus, datam agnoscens
gratiam, Saluatori & mūdatori suo Iesu gra-
tias agit. Euangelio hæc hodierno continen-
tur, quæ ordine vobis deducam, modo spiri-
tus altissimus animum & vires subministret,
& Deipara mater precibus suis filij gratiam
impetret. Cœlesti igitur vnanimis eam salu-
tatione compellemus.

AVE MARIA.

Pythagoras Samius, Italicæ Philosophiæ I.
caput, cum probe sciret, quantum detri- Pythagoræ
menti adferre soleat improborum confor- symbolum
tium & familiaritas, hoc inter cetera syra-
bola sua nos ab illa deterruit, Quæ nigrantes
habent